

Nacionalna in visokošolske knjižnice v letu 2019

mag. Damjana Tizaj Marc

Narodna in univerzitetna knjižnica
damjana.tizaj@nuk.uni-lj.si

Visokošolske knjižnice so imele v letu 2019 76.582 potencialnih uporabnikov in 96.400 aktivnih članov.

Statistične meritve o delu knjižnic so potekale med 1. in 15. marcem 2020. Vprašalnik smo posredovali 96 visokošolskim knjižnicam (skupaj z Narodno in univerzitetno knjižnico), 88 (92 %) visokošolskih knjižnic pa je vprašalnik ustrezno izpolnilo, in sicer:

- Univerza v Ljubljani: 39 knjižnic (skupaj z Narodno in univerzitetno knjižnico),
- Univerza v Mariboru: 13 knjižnic,
- Univerza na Primorskem: 1 knjižnica,
- Univerza v Novi Gorici: 1 knjižnica,
- Nova univerza: 1 knjižnica,
- Univerza v Novem mestu: 1 knjižnica,
- samostojni visokošolski zavodi: 32 knjižnic.

Rezultati statističnih meritev so dostopni na <https://bibsist.nuk.uni-lj.si/>.

Visokošolske knjižnice

V letu 2019 je imelo 87 visokošolskih knjižnic (brez NUK-a) 128 izposojevališč. Knjižnice Univerze v Ljubljani 63,

Univerze v Mariboru 14, Univerze na Primorskem šest, Nove univerze tri, knjižnice Univerze v Novem mestu in Univerze v Novi Gorici po eno izposojevališče in samostojni visokošolski zavodi 40 izposojevališč.

Knjižnična zbirka visokošolskih knjižnic (na fizičnih nosilcih) je obsegala 5.567.243 inventarnih enot gradiva. Knjižno gradivo je predstavljalo 89 % oziroma 4.977.738 enot, 11 % oziroma 589.505 enot pa neknjižno gradivo. Na potencialnega uporabnika so imele 72,7 enote gradiva. Visokošolske knjižnice so imele skupaj 111.909 inventarnih enot prirasta, kar pomeni 1,5 inventarne enote prirasta na potencialnega uporabnika. Prirasta knjižnega gradiva je bilo 80 % oziroma 89.806 enot, 20 % oziroma 22.103 enot pa neknjižnega gradiva. Visokošolske knjižnice so imele v letu 2019 46.526 inventarnih enot odpisa, kar pomeni, da so odpisale 0,8 % svoje zbirke. Poročale so o 44.588.774 naslovih

■ Knjižnična zbirka, prirast in dopis (inventarne enote)

| | Knjižnična zbirka | Prirast knjižničnega gradiva | Odpis knjižničnega gradiva |
|--|-------------------|------------------------------|----------------------------|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 3.476.114 | 54.332 | 32.919 |
| Univerza v Mariboru | 1.705.109 | 39.086 | 7.685 |
| Univerza na Primorskem | 79.965 | 2.007 | 1.526 |
| Univerza v Novi Gorici | 32.482 | 1.340 | 1 |
| Nova univerza | 12.919 | 2.252 | 90 |
| Univerza v Novem mestu | 24.465 | 915 | 222 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 236.189 | 11.977 | 4.083 |

| | Število vpisanih študentov (po podatkih univerz) | Število visokošolskih učiteljev in sodelavcev visokošolskega zavoda | Potencialni uporabniki visokošolskih knjižnic SKUPAJ |
|--|--|---|--|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 37.615 | 6.047 | 43.662 |
| Univerza v Mariboru | 13.376 | 1.232 | 14.608 |
| Univerza na Primorskem | 4.755 | 471 | 5.226 |
| Univerza v Novi Gorici | 416 | 147 | 563 |
| Nova univerza | 1.939 | 114 | 2.053 |
| Univerza v Novem mestu | 772 | 120 | 892 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 8.063 | 1.515 | 9.578 |

■ Potencialni uporabniki

elektronskih knjig in 1.163.607 naslovih serijskih publikacij (ki so nameščene oziroma dostopne v lokalnem omrežju, na delovnih postajah ali na drugih strežnikih, dostopnih na daljavo).

Visokošolske knjižnice so imele v letu 2019 76.582 potencialnih uporabnikov (vpisanih študentov ter visokošolskih učiteljev in sodelavcev) in 96.400 aktivnih članov. Uporabniki so knjižnico obiskali 1.534.031-krat (fizični obisk), spletno mesto knjižnice pa 1.315.809-krat. Vsak potencialni uporabnik je knjižnico (fizično) obiskal 20-krat.

Visokošolske knjižnice so v letu 2019 naredile 80.768 zapisov za SICRIS. Izposodile so 1.495.612 fizičnih enot gradiva oziroma 15,5 enote na člana in 19,5 enote na potencialnega uporabnika ter imele 14.902 fizični enoti in kopiji realizirane medknjižnične

izposoje (posoja in izposoja). Za svoje uporabnike so organizirale 182 prireditev.

Podatki o izposoji in vpogledih v vsebinske enote (prevzemi) elektronskih virov, ki so nameščeni oziroma dostopni v lokalnem omrežju, na delovnih postajah ali na drugih strežnikih (dostopnih na daljavo), so precej nepopolni; 30 visokošolskih knjižnic je poročalo, da tega podatka nima oziroma ga ne beleži, 27 knjižnic ni imelo nobenega vpogleda v vsebinske enote elektronskih virov, preostalih 30 knjižnic pa je poročalo o 10.296.395 prevzemih. Od 87 visokošolskih knjižnic jih 42 ni zabeležilo nobene izposoje elektronskih virov, 38 knjižnic tega podatka ne beleži, sedem knjižnic pa je skupaj zabeležilo 181.809 izposoj elektronskih virov.



V letu 2019 se je glede na leto 2018 večina količin, ki jih merimo v okviru statističnih meritev o delu visokošolskih knjižnic, povečala.

■ Izposoja in medknjižnična izposoja (fizične enote)

| | Izposoja na dom | Izposoja v knjižnico | Izposoja SKUPAJ | Medknjižnična izposoja – pasiva | Medknjižnična izposoja – aktiva | Medknjižnična izposoja – realizirana SKUPAJ |
|--|-----------------|----------------------|-----------------|---------------------------------|---------------------------------|---|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 788.296 | 112.639 | 900.935 | 6.256 | 5.807 | 12.063 |
| Univerza v Mariboru | 479.823 | 59.633 | 539.456 | 766 | 1.634 | 2.400 |
| Univerza na Primorskem | 18.665 | 0 | 18.665 | 40 | 43 | 83 |
| Univerza v Novi Gorici | 1.040 | 0 | 1.040 | 36 | 5 | 41 |
| Nova univerza | 4.378 | 79 | 4.457 | 32 | 20 | 52 |
| Univerza v Novem mestu | 16.552 | 0 | 16.552 | 20 | 15 | 35 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 13.352 | 1.155 | 14.507 | 68 | 160 | 228 |

| | Letno število ur odprtosti (vseh izposojevališč) | Neto uporabna površina knjižnice (m ²) | Čitalniški sedeži |
|-----------------------------------|--|--|-------------------|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 106.232 | 21.646 | 2.427 |
| Univerza v Mariboru | 26.747 | 14.333 | 1.139 |
| Univerza na Primorskem | 8.773 | 859 | 195 |
| Univerza v Novi Gorici | 2.491 | 212 | 35 |
| Nova univerza | 2.042 | 120 | 15 |
| Univerza v Novem mestu | 9.270 | 85 | 16 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 26.189 | 2.897 | 509 |

■ Dostop, prostor in oprema

Vse visokošolske knjižnice skupaj so imele v letu 2019 40.152 m² neto uporabne površine oziroma 0,5 m² na potencialnega uporabnika. Odprte (vsa izposojevališča skupaj) so bile 181.743 ur. Imele so 4.336 čitalniških sedežev oziroma 56,6 čitalniškega sedeža na 1000 potencialnih uporabnikov. Uporabnikom so omogočile dostop do 687 računalniških delovnih postaj, kar pomeni devet računalniških delovnih postaj na 1000 potencialnih

uporabnikov. Neinventariziranih je bilo 203.146 enot gradiva. 1.446.043 enot knjižničnega gradiva je bilo v prostem pristupu.

Visokošolske knjižnice so za nakup knjižničnega gradiva porabile 6.332.188 EUR oziroma 82,7 EUR na potencialnega uporabnika. Za nakup elektronskih virov so namenile 4.104.793 EUR, kar predstavlja 64,8 % vseh sredstev, porabljenih za nakup knjižničnega gradiva.

■ Odhodki – nakup gradiva in izobraževanje (EUR)

| | Sredstva, porabljena za nakup knjižničnega gradiva | Sredstva, porabljena za nakup elektronskih virov (od vseh sredstev, porabljenih za nakup gradiva) | Sredstva, porabljena za izobraževanje zaposlenih |
|-----------------------------------|--|---|--|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 5.414.783 | 3.611.368 | 47.165 |
| Univerza v Mariboru | 672.066 | 380.264 | 13.134 |
| Univerza na Primorskem | 109.273 | 71.723 | 3.646 |
| Univerza v Novi Gorici | 35.087 | 3.601 | 0 |
| Nova univerza | 10.699 | 8.076 | 821 |
| Univerza v Novem mestu | 24.293 | 8.761 | 0 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 65.987 | 21.000 | 3.281 |

■ Delavci – strokovna izobrazba (EPZ – ekvivalent polne zaposlitve)

| | Strokovni delavci | Drugi knjižnični delavci | Delavci SKUPAJ |
|-----------------------------------|-------------------|--------------------------|----------------|
| Univerza v Ljubljani (brez NUK-a) | 176,38 | 24,5 | 200,88 |
| Univerza v Mariboru | 79 | 36,5 | 115,5 |
| Univerza na Primorskem | 8,5 | 1 | 9,5 |
| Univerza v Novi Gorici | 3 | 0 | 3 |
| Nova univerza | 2 | 0 | 2 |
| Univerza v Novem mestu | 2 | 0 | 2 |
| Samostojni visokošolski zavodi | 20,25 | 6,85 | 27,1 |

Za izobraževanje zaposlenih so porabile 68.047 EUR oziroma 154 EUR na zaposlenega (osebe, ne glede na način zaposlitve).

Leta 2019 je bilo v visokošolskih knjižnicah v rednem delovnem razmerju 359,9 delavca (EPZ) in 376 oseb, med katerimi je bilo 291,13 oziroma 81 % strokovnih delavcev (EPZ). Med njimi je bilo 115,38 (EPZ) diplomiranega bibliotekarja, 236,5 diplomiranega priučenega bibliotekarja in 39,5 priučenega knjižničarja. Visokošolske knjižnice so imele v letu 2019 na 1000 potencialnih uporabnikov zaposlenega 4,7 delavca (EPZ). Mlajših od 35 let je bilo 27 zaposlenih (oseb), 19,3 zaposlenega (EPZ) je imelo doktorat, 3,5 pa osnovnošolsko izobrazbo.

V letu 2019 se je glede na leto 2018 večina količin, ki jih merimo v okviru statističnih meritev o delu visokošolskih knjižnic, povečala. Za 2 % se je povečala zbirka knjižničnega gradiva, za 12 % število tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij, prirast za 5 %, odpis za 37 %, število članov (individualni uporabniki) za 4 %, obisk za 9 % in število zaposlenih (EPZ) za dober odstotek. Ravno tako se je povečalo število enot knjižnične zbirke na potencialnega uporabnika, in sicer za 4 %, za 15 % se je povečalo število tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij na 1000 potencialnih uporabnikov, za 8 % prirast gradiva na potencialnega uporabnika, za 11 % število obiskov na potencialnega uporabnika in za 2 % sredstva, porabljena za nakup gradiva na potencialnega uporabnika. Število izposojenih enot gradiva na potencialnega uporabnika in število čitalniških sedežev na potencialnega uporabnika sta ostali praktično nespremenjeni. Zmanjšalo pa se je število vpisanih študentov, in sicer za 2 %, izposoja (na dom in v knjižnico) ter število osebnih računalnikov za uporabnike za 3 %, sredstva za nakup gradiva za pol odstotka, število izposojenih enot na zaposlenega za 4 % in število udeležencev usposabljanja na potencialnega uporabnika za 9 %.

Nacionalna knjižnica

Nacionalna knjižnica je imela v letu 2019 eno izposojevališče. Knjižnična zbirka (na fizičnih nosilcih) je obsegala 2.894.014 inventarnih enot gradiva. Imela je 30.852 enot prirasta in 506 enot odpisa. Zagotavljala je dostop do 62 podatkovnih zbirk, 29.371 naslovov elektronskih serijskih publikacij, 229.688 naslovov elektronskih knjig in 4.077.729 naslovov drugih digitalnih dokumentov (ki so nameščeni oziroma dostopni v lokalnem omrežju, na delovnih postajah in na drugih strežnikih, dostopnih na daljavo). V letu 2019 je Narodna in univerzitetna knjižnica gradila (samostojno in v sodelovanju z drugimi ustanovami) pet podatkovnih zbirk in razpolagala z 28.364 tekoče naročenimi naslovi serijskih publikacij. Imela je 2.095.861 potencialnih uporabnikov (vsi prebivalci države), med katerimi je bilo 10.781 aktivnih članov. Zabeležila je 275.824 fizičnih obiskov in 289.178 obiskov spletnega mesta knjižnic, od tega 173.500 virtualnega obiska. Za SICRIS pa je naredila 647 bibliografskih zapisov. Nacionalna knjižnica je v letu 2019 zabeležila 113.637 fizičnih enot izposoje, od tega 45.001 oziroma 40 % na dom in 68.636 oziroma 60 % v knjižnico, ter imela 7.456 fizičnih enot in kopij dokumentov realizirane medknjižnične izposoje. Organiziranega usposabljanja za uporabo knjižnice in drugih informacijskih storitev so bile deležne 503 osebe. V letu 2019 je bila nacionalna knjižnica za svoje uporabnike odprta 3.202 uri, imela je 14.359 m² neto uporabne površine in 56 računalniških delovnih postaj za uporabnike. Imela je 7.592.670 EUR prihodkov. Za nakup knjižničnega gradiva je namenila 658.503 EUR, od tega 71 % oziroma 468.008 EUR za nakup elektronskih virov. Za izobraževanje zaposlenih je porabila 45.287 EUR. V knjižnici je imelo redno delovno razmerje sklenjeno 144,5 delavcev (EPZ) oziroma 146 oseb, med katerimi je bilo 108 oziroma 75 % strokovnih delavcev (EPZ). Devet

strokovnih delavcev je imelo doktorat, osem oseb pa je bilo mlajših od 35 let. Zaposleni so se izobraževali 3.014 ur, od tega je bilo 79 % oziroma 2.370 ur bibliotekarskega izobraževanja.

V primerjavi z letom 2018 se je knjižnična zbirka nacionalne knjižnice v letu 2019 povečala za en odstotek, prirast za 7 %, odpis knjižničnega gradiva pa se je zmanjšal za 46 % oziroma 433 inventarnih enot gradiva. Število tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij se je povečalo za 10 %. V enakem obdobju se je število članov knjižnice povečalo za 16 %, število obiskov (fizični obisk) za slabih 5 %, število zapisov za bibliografsko obdelavo gradiva za 26 % in izposoja za 2 %. Medknjižnična izposoja se je zmanjšala za 6 %, število prevzemov in izposoj elektronskih virov pa za 27 %. Prihodki knjižnice so bili v letu 2019 večji za 1,5 % glede na leto 2018. Količina sredstev, ki jih je knjižnica porabila za nakup gradiva, se je v tem obdobju zmanjšala za 24 %, sredstva za nakup elektronskih virov za 23 %, sredstva za izobraževanje zaposlenih pa za 32 %. Število zaposlenih (EPZ) se je povečalo za slab odstotek, ravno tako število strokovnih delavcev. Število zaposlenih, mlajših od 35 let, pa se je zmanjšalo z 11 na 8 oseb.●

V primerjavi z letom 2018 se je knjižnična zbirka nacionalne knjižnice v letu 2019 povečala za en odstotek, prirast za 7 %, odpis knjižničnega gradiva pa se je zmanjšal za 46 % oziroma 433 inventarnih enot gradiva. Število tekoče naročenih naslovov serijskih publikacij se je povečalo za 10 %. V enakem obdobju se je število članov knjižnice povečalo za 16 %.